

Івашова Л.М.,
д.н.держ.упр., професор,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро
Яценко А.С.,
студент магістратури
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО МИТНОГО КОНТРОЛЮ В КРАЇНАХ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ

У контексті нової європейської парадигми, що відображена в оновлених нормативно-правових документах ЄС митний контроль й аудит націлені на загальні критерії і стандарти визначення фінансового ризику, а також на те, як держави-члени ЄС впроваджували ці критерії та стандарти. Актуальним залишається питання повноти забезпечення Рішення ЄС про виконання критеріїв та стандартів фінансових ризиків (FRC), що розроблені для впровадження в державах-членах, щодо однакового застосування митного контролю для захисту фінансових інтересів та забезпечення митної безпеки ЄС. З цією метою необхідно оцінити наскільки є досконалою структура загальноєвропейських стандартів митного контролю та як держави-члени ЄС використовують національні системи управління ризиками при виборі імпорتنих декларацій для його проведення на предмет достовірності фінансових показників.

Одним з актуальних напрямів розвитку митного контролю на європейському просторі є *удосконалення уніфікації практики управління ризиками*, а саме критеріїв для вибору декларацій для контролю. Основним способом, яким держави-члени ЄС адаптували свою структуру управління ризиками, стало відображення існуючих профілів та прив'язка їх до відповідних критеріїв фінансового ризику. При зіставленні профілів ризику з критеріями, встановленими рішенням FRC, держави-члени ЄС не використовували всі рекомендовані показники. Отже, держави-члени застосовують різні критерії для вибору декларацій для контролю та не очікують збільшення своєї контрольної спроможності в результаті виконання рішення FRC. Підхід до управління

ризиками, який вони застосовували до прийняття рішення FRC, істотно не змінився; хоча більшість з держав-членів усвідомлюють необхідність гармонізації та внесення змін у свої правила, зокрема через вирішення зазначеної проблеми шляхом оновлення ІТ-систем.

Наступний пропонований шлях удосконалення стосується *удосконалення процедурних питань ідентифікації та обробки сигналів про ризики*. Імплементацийний акт Митного кодексу ЄС [2] вказує на те, що електронна система повинна використовуватися для комунікації між митними органами, а також між митними органами та Комісією ЄС, при впровадженні єдиних критеріїв і стандартів ризику. Основними ІТ-інструментами, що використовуються в управлінні ризиками на рівні ЄС, є Система управління митними ризиками (CRMS) і Інформаційна система боротьби з шахрайством (AFIS). CRMS дозволяє обмінюватися інформацією, пов'язаною з ризиками, в масштабах ЄС за допомогою онлайн-форм, відомих як RIF. RIF можуть бути надіслані або державою-членом, або Комісією (EU RIFs). AFIS - це система, де OLAF вступає в комунікації «взаємодопомоги» (тобто це швидше прохання до держав-членів вжити заходів у відповідь на ризики, виявлені розслідуваннями OLAF). Ці системи містять інформацію про ризики, які держави-члени можуть використовувати у своїх національних системах аналізу ризиків.

Наступною проблемою в цьому напрямі, яка потребує вирішення є той факт, що держави-члени не систематично обмінюються інформацією про ризикових імпортерів з іншими державами-членами. Існуюча платформа для обміну інформацією про ризикових імпортерів з іншими державами-членами потребує вдосконалення. Держави-члени, які її відвідували, систематично не ділилися інформацією про цих ризикованих імпортерів з іншими державами-членами в рамках управління ризиками. Крім того, держави-члени використовують різні методи для класифікації імпортерів як економічних операторів, що представляють інтерес, тому способи використання ними цієї інформації в своїх профілях ризику різняться. Деякі держави-члени мають перелік економічних операторів, що представляють інтерес, який застосовується до декількох профілів ризику для посилення контролю над цими суб'єктами. Інші держави-

члени прямо в кожному профілі ризику вказують, які суб'єкти повинні підлягати більшому/меншому контролю. Держави-члени також по-різному визначають та ідентифікують економічних суб'єктів, що становлять інтерес. У деяких державах-членах ідентифікація проводиться в кожному конкретному випадку, тоді як інші використовують автоматизований процес.

Вдосконалення потребує *автоматизований аналіз*, який застосовується при використанні стандартних та спрощених декларацій. Товари пред'являються митниці за допомогою стандартної декларації, що містить всі законодавчо необхідні реквізити. Однак деякі імпортери мають переваги від системи спрощених декларацій, що дозволяє їм оминати певні реквізити або документи або, до прикладу, просто вводити імпорт у свої фінансові записи. У таких випадках імпортер повинен подати додаткову декларацію, в певний термін, що містить всі реквізити, необхідні в стандартній декларації. Оскільки спрощені декларації не підлягають автоматизованому аналізу ризиків це може зменшити суми мита, що стягуються в деяких державах-членах. Тобто, існує ризик недооцінки імпорту у процесах застосування спрощених декларацій та недоплати митних платежів до бюджетів таких держав.

Аналіз та систематизація проблемних питань дали змогу визначити такі *шляхи удосконалення ризик-орієнтованого митного контролю в ЄС*:

1. *Посилити роботу з уніфікованого застосування митного контролю.* Тобто, необхідно посилити вимоги щодо однакового застосування митного контролю та вжиття заходів, які потребують підтримки та схвалення на основі відповідного загальноєвропейського аналізу фінансових ризиків на митниці, за даними про весь імпорт ЄС. Поточна система контролю встановлює загальні критерії та індикатори для держав-членів, які можуть застосовуватися в їх аналізі ризиків, залишаючи їм вирішувати створення детальних профілів ризику для вибору імпорту для контролю. Рамкова структура не передбачає комплексного підходу до управління фінансовими ризиками на рівні ЄС, тобто є потреба в її удосконаленні для належного захисту фінансових інтересів ЄС.

2. *Розробити та впровадити повноцінний аналітичний та координаційний потенціал управління митними ризиками на рівні ЄС.* Комісія ЄС повинна

створити центральну функцію на рівні ЄС для кращого керівництва загальними зусиллями з митного контролю. Це має об'єднати експертизу Комісії та держави-члена з метою аналізу основних фінансових ризиків на митниці та визначення найкращих шляхів їх усунення. Потенційні рекомендації можуть включати: надання більшої відповідальності існуючим робочим групам митниці; створення конкретної служби (або міжвідомчої служби від DG TAXUD, DG BUDG і OLAF); або створення спеціального агентства ЄС.

3. Розробити та впровадити єдині вимоги до уніфікації митного контролю. Виконання рішення та вказівок FRC є важливим кроком на шляху до єдиного застосування митного контролю. Однак виявлені недоліки показують, що ця структура не забезпечує достатній рівень гармонізації відбору об'єктів контролю для захисту фінансових інтересів ЄС. Це пов'язано зі слабкими сторонами в структурі FRC, які дозволяють державам істотно відрізнитися в способах їх реалізації, що дозволяє операторам, які не відповідають вимогам, орієнтуватися на пункти перепуску ЄС з нижчими рівнями контролю.

Список використаних джерел:

1. European Court of Auditors (2021) Customs controls: insufficient harmonisation hampers EU financial interests: Special Report. 47 с. URL: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_04/sr_customs_controls_en.pdf.
2. European Commission (2021) Commission staff working document: Report from the commission to the council and the european parliament. Third Progress Report on the Implementation of the EU Strategy and Action Plan for Customs Risk Management. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/e90dd797-765c-4d01-8135-2cbb393771a1_en?filename=eu-strategy-action-plan-customs-risk-management-third-report-staff-working-paper.pdf.